

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У КЛАСІ ГІТАРИ

DISTANCE LEARNING IN A GUITAR CLASS

Стаття присвячена питанню впровадження дистанційного навчання у класі гітари. Окреслено основні етапи, обов'язкові в разі здійснення дистанційного навчання. Це викладення навчального матеріалу студентам, контроль успішності, як поточний, так і підсумковий. Повинен обиратися зручний формат, який би був доречним для всіх здобувачів освітнього рівня. Індивідуальні онлайн-заняття можна проводити в таких програмах, як Skype, Viber, Zoom, Messenger, Google Meet, Microsoft Teams, інших, що мають функцію відеодзвінка. Наголошується на залученні в освітній процес наявного в інтернет-просторі контенту, який дозволить поглибити рівень подачі матеріалу, урізноманітнити його. Доречним є включення відеозаписів лекцій, семінарів, проведених майстер-класів для розширення форм подачі теоретичного матеріалу. Важливим компонентом є не лише перегляд даного контенту, а й участь в онлайн-заходах, які сприятимуть інтеграції в сучасний мистецький простір. Підкреслюється необхідність проходження курсів на порталах Coursera, Guitarmasterclass та інших, які надають можливість здійснювати якісну підготовку фахівців у класі гітари. Дистанційне навчання у сфері мистецької освіти створює низку проблемних моментів, проте надає досить широкі можливості для здобуття освіти студентами. Воно полегшує здобуття освіти без відриву від робочого процесу, сприяє наданню освітніх послуг людям з інвалідністю. Актуальним завданням постає розроблення та впровадження закладами вищої освіти мистецького спрямування платформ, спеціалізованих для надання дистанційної освіти. Такі ресурси дозволять поєднати наявне навчально-методичне забезпечення, полегшити комунікацію між викладачами та студентами. Створення єдиної централізованої бази уможливіє усунення проблем із наданням освітніх послуг під час карантинних заходів.

Ключові слова: дистанційне навчання, гітара, освітня платформа, майстер-клас, онлайн.

The article is devoted to the introduction of distance learning in the guitar class. The main stages that should be present in the implementation of distance learning are outlined. This is the teaching of educational material to students, control of success, both current and final. A convenient format should be chosen that would be appropriate for all learners. It is appropriate to conduct individual online classes in such programs as Skype, Viber, Zoom, Messenger, Google Meet, Microsoft Teams and others that have the function of video calling. Emphasis is placed on the involvement in the educational process of content available on the Internet, which will deepen the level of presentation of the material and diversify it. It is appropriate to include video recordings of lectures, seminars, master classes to expand the forms of presentation of theoretical material. An important component is not only the viewing of this content, but also participation in online events that will promote integration into the contemporary art space. The need to take courses on the portals Coursera, Guitarmasterclass and others, which provide an opportunity to provide quality training in the guitar class. Distance learning in the field of art education creates a number of problematic issues, but provides a wide range of opportunities for students to get an education. It helps to facilitate the acquisition of education without separation from the work process, the provision of educational services to people with disabilities. An urgent task is the development and implementation by higher education institutions of art-oriented platforms specialized in providing distance education. Such resources will combine the existing teaching and methodological support; facilitate communication between teachers and students. The creation of a single centralized database makes it possible to eliminate problems with the provision of educational services during quarantine activities.

Key words: distance learning, guitar, educational platform, master class, online.

УДК 37.013.43:787.6 + 378.147
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/27.34>

Сологуб В.Д.,
канд. пед. наук,
доцент за наказом кафедри
музичного мистецтва
Відокремленого підрозділу
«Миколаївська філія Київського
національного університету культури
і мистецтва»

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сучасна педагогіка знаходиться на шляху значних трансформацій. ХХІ століття, з його високим рівнем технологічного розвитку, створило умови для проведення значної кількості заходів в онлайн-форматі. Наявність такої можливості не означала необхідності у здійсненні навчання суто в дистанційній формі. Проте виклики, що постали перед людством в умовах пандемії COVID-19, спричинили зміну вектора освітнього процесу, актуалізували впровадження дистанційних форм у всіх галузях. Опанування теоретичних знань є більш простим завданням, натомість набуття практичних навичок потребує особливої уваги та системного підходу. Актуальним завданням постає дослідження форм впровадження дистанційного навчання у класі гітари.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Специфіка гітарних майстер-класів, які організувалися у вітчизняному просторі, а також їхнє значення для формування виконавців-інструменталістів, окреслювалися у публікації С. Гриненко. Питання необхідності поширення інклюзивної освіти у вищих навчальних закладах мистецького спрямування, проблемні аспекти та практика реалізації в українському просторі представлено у статті В. Сологуб. Відомості, пов'язані з методикою навчання гри на гітарі, а також загальні дані, що характеризують життєвий і творчий шлях М. Вігула, розкрито в розробці К. Корпало. Методологічний аналіз індивідуально-групової форми навчання у класі гітари окреслено у статті Д. Бережного. Вплив інформаційних технологій на

розвиток гітарного мистецтва досліджено у праці А. Варламової.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Наявний масив теоретичних напрацювань стосується окремих сфер, пов'язаних із підготовкою музикантів-інструменталістів, що можуть бути залучені в разі дистанційного навчання. Не здійснено систематизованого розгляду форм, які доцільно впроваджувати під час навчання у класі класичної гітари.

Мета статті полягає в огляді форм, за допомогою яких можна здійснювати результативне навчання у класі гітари за умови дистанційної освіти.

Виклад основного матеріалу. За умови впровадження карантинних заходів, спрямованих на зменшення поширення пандемії COVID-19, актуалізувалась потреба в розробленні програм, спрямованих на здійснення дистанційного навчання в усіх галузях освітнього процесу. Зокрема, така практика стала для багатьох викладачів неочікуваною і такою, що потребувала залучення новітніх підходів, які б дозволили компенсувати відсутність звичного формату роботи «викладач – студент», що здійснювалась наживо. Важливо зазначити, що навчання студентів у закладах вищої освіти мистецького спрямування від самого початку було орієнтоване на особисту присутність студентів на заняттях, багато з яких проходили у формі індивідуальних занять. Формування майстерності гри на музичному інструменті передбачає постійний контроль із боку викладача.

Власне, якщо казати про дистанційне навчання, то воно має включати заходи, що будуть сприяти здійсненню різних етапів підготовки студентів. Насамперед надзвичайно важливий виклад навчального матеріалу студентам. Цей етап має проходити в різних формах, давати можливість зробити навчання таким, що викладається у зручному форматі, може бути отриманим у будь-який час, бути доступним для всіх здобувачів певного освітнього рівня.

Другий етап, без якого неможлива підготовка інструменталістів, – це наявність можливості контролювати успішність студента. Тут варто виділити форми поточного контролю рівня підготовленості студента, а також підсумковий контроль. Дана робота може також мати декілька форм. Це може бути оцінювання здійсненого студентом запису власної гри, яке викладач робить без обмеження в часі. Також можливе інтерактивне спілкування між студентом і викладачем, яке має більшу результативність порівняно з попередньою формою, проте надзвичайно сильно пов'язане з рівнем технічної забезпеченості студента та викладача (наявність техніки, мережі Інтернет, приміщення). А. Варламова зазначає значення технологій для автоматизації контролю рівня якості студентів: «Впровадження сучасних комп'ютерних техноло-

гій у процесі навчання дозволяє частково автоматизувати як подачу навчального матеріалу, так і контроль знань» [2, с. 165]. Однак неможливо автоматично оцінювати (без викладача) якість та характер гри, тому технології мають виступати інструментом, а не метою.

Дистанційне навчання неможливе без ресурсів, які б могли надавати можливість здійснювати всі форми роботи на одному освітньому порталі. Чимало закладів вищої освіти прийшли до необхідності впровадження платформ для дистанційного навчання. Важливими компонентами, що свідчать про успішність таких платформ, є можливість корегування програм курсів, легкого наповнення навчальним контентом. Проте не для всіх спеціальностей такі платформи включають увесь спектр можливостей взаємодії. Так, формування майстерності гри на музичному інструменті, зокрема й гітарі, неможливо проконтролювати за допомогою тестування, опитування й інших усних форм. Вона здебільшого пов'язана з постійною взаємодією викладачів і студентів. «Гітарні уроки мають велику користь та результативність, адже вони проходять індивідуально, завдяки чому викладач може краще вибирати підхід до кожного студента» [3, с. 73]. Відмовитись від індивідуальних занять неможливо, проте їх можна замінити на індивідуальні онлайн-заняття, що можуть проводитися завдяки таким програмам, як Skype, Viber, Zoom, Messenger, Google Meet, Microsoft Team та інші, що мають функцію відеодзвінка.

Окреслимо ті форми, що можуть бути використані під час підготовки фахівців у класі гітари. Зокрема, якщо йдеться про розвиток майстерності гри на гітарі, то він невід'ємний від теоретичного базису. Викладач може здійснювати відеозапис власних спостережень, пов'язаних із майстерністю гри, а також залучати вже наявний відеоматеріал. Поширення набула практика камерного «домашнього» виконавства, проведення майстер-класів, семінарів та лекцій із власної оселі, що виявились чи не єдиною формою активізації мистецького та педагогічного процесу. Водночас досить зручне використання сторонніх платформ, які вже мають готовий контент, доречний для онлайн-освіти.

Зокрема, на етапі викладу навчального матеріалу довела свою результативність система, закладена на такому порталі, як Coursera. Coursera – це проєкт у сфері масової онлайн-освіти, який було засновано викладачами інформатики Стенфордського університету Ендрю Ином (Andrew Ng) та Дафной Коллер (Daphne Koller) у 2012 р. Специфіка проєкту полягала в тому, що база Coursera дозволила об'єднати онлайн-курси викладачів із різних навчальних закладів світу. Їхні онлайн-курси включали декілька форм: це відеолекції, презентації, завантажені текстові файли, завдання для самостійного виконання та тестові завдання. Зокрема,

особливістю даної системи було впровадження можливості здійснювати онлайн-комунікацію з викладачем та іншими учасниками, що проходили курс, у вигляді форуму. Також важливим етапом у проходженні курсів є те, що самостійні завдання, які передбачають творчу роботу здобувачів, оцінюються іншими студентами з курсу, що дійшли до того самого етапу навчання. Хоча більшість курсів представлена англійською мовою, проте до найбільш популярних із них було додано субтитри російською, що дозволило полегшити їх осягнення вітчизняними студентами. Також є окремі курси китайською, іспанською, французькою, російською мовами. Під час викладання класу гітари можна залучати прослуховування студентами окремих курсів на порталі Coursera, що дозволило б розширити знання. Зокрема, доцільно використовувати курси від Музичного коледжу Берклі (Berklee College of Music), які стануть у пригоді гітаристам. Там представлені курси і для початківців, які лише починають опановувати майстерність гри на гітарі, як-от "How to Play Guitar", "Guitar for Beginners", так і ті, що будуть доречні для студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування: "Guitar Performance Techniques", "Guitar Chord Voicings: Playing Up The Neck", "Guitar Scales and Chord Progressions" [7]. Такі курси більше розраховані на виконавців не на класичній гітарі, а на електрогітарі, але дозволять ознайомитися з методичними принципами американських викладачів. Також можна віднайти чимало курсів, які будуть знайомити з історією класичної музичної культури, а також окремими напрямками популярної культури ХХ століття.

Такі проєкти, що були впроваджені на Coursera, здійснювались і вітчизняними викладачами. Зокрема, у 2020 р. запроваджено онлайн-курс від Володимира Камініка – гітариста, що серед перших у Росії почав грати на бароковій гітарі, віуелу і ренесансній гітарі. Його курс «Жива історія гітари» [4] може бути корисним саме здобувачам спеціальності «класична гітара», розширити уявлення про становлення майстерності гри на ній у контексті культури західноєвропейського регіону.

Окрім теоретичних курсів, доречно звертатись до форми майстер-класів. Ідеться не лише про безпосередню участь у майстер-класах, що проводяться онлайн, а також і про перегляд тих, які вже пройшли, були зафіксовані на відео та викладені в мережі Інтернет. Майстер-класи будуть доречними як форма, що дозволяє здійснювати проміжний контроль, допомагати здійснювати теоретичну підготовку, обмінюватись досвідом. С. Гриненко влучно зазначає потенціал гітарних майстер-класів для формування професійних виконавців: «Під час проведення майстер-класів використовуються різні форми, які залежать і від професійно-педагогічного досвіду викладача, і від специфіки аспекту,

який має бути представлений. Адаже можливе наголошення на особливостях звуковидобування під час гри на класичній гітарі, майстерності імпровізування, опануванні нових прийомів гри, створенні доречної версії музичного твору тощо, що передбачає абсолютно різні методи презентації матеріалу» [3, с. 72].

Чимало лекцій-концертів та майстер-класів було організовано за участю Михайла Вігула – українсько-угорського гітариста та композитора. Цей виконавець, композитор та викладач неодноразово проводив майстер-класи в Україні й Угорщині, а також прослуховував програми від інших європейських, американських та японських гітаристів, об'єднавши їх у власній методиці. «Можна вже сміливо говорити про його власну методику викладання, яка поєднує основи гри на класичній гітарі з новаторськими прийомами звуковидобування. Загалом, уся робота його спрямована на «звільнення» виконавського апарату, розвиток внутрішньої свободи та позбавлення чітких ритмічних умовностей, які роблять музику «статичною» [5]. Протягом 2020 р. було проведено чимало інших заходів, як-от семінари. Один із них проходив для викладачів народних відділів по класу гітари за участю лауреата міжнародних конкурсів, володаря золотої медалі міста Парижа, професора Національної школи музики в місті Ніорт (Франція) Філіпа Вілли. Більшість таких семінарів транслювались, а також були згодом представлені на YouTube, що дозволяє включати їх у програми дистанційної освіти.

Існують низка гітарних порталів, наприклад, GUITARMASTERCLASS.NET [8]. Даний ресурс має більше ніж чотирнадцятирічну історію функціонування, він надає можливість просувати освітні послуги різним гітаристам з усього світу. Важливо зазначити, що представлені невеликі прев'ю-відео дозволяють ознайомитися з різною виконавською технікою, постановкою рук, табулятурою. Користувачі можуть обрати саме той контент, який їх цікавить, від музики фламенко, гри на класичній гітарі до бас-гітари. Наповнення сайту може бути використане різнобічно: як зразок для наслідування студентами, а також як матеріал для аналізу, зокрема й критичного.

Дистанційне навчання, хоча й породжує низку проблемних моментів, проте надає досить широкі можливості для здобування освіти студентами. Воно сприяє полегшенню здобуття освіти без відриву від робочого процесу, наданню освітніх послуг людям з інвалідністю, здобуття освіти навіть за перебування в іншій країні. У попередніх публікаціях автора статті було окреслено ті проблемні аспекти, які пов'язані зі здобуттям гітарної освіти студентами з вадами зору, надавались рекомендації, пов'язані з упровадженням інклюзивної освіти. Зокрема стосовно поширення

програмного забезпечення, яке б дозволило набирати та відтворювати нотний текст. «Нині є чимало програм для набору музичного тексту – це Finale, Sibelius, MagicScore Maestro, які також мають функцію його відтворення більш-менш відповідно до обраного тембру» [6, с. 81]. Вбудовування такого «мануалу» було б доречним у разі створення платформ для дистанційного навчання, адже ті бази, які нині використовуються більшістю закладів, як-от Moodle (Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment), що є безкоштовною системою електронного навчання, – не беруть до уваги специфіку мистецької освіти. Справді, на базі цього вебдодатка можна створити спеціалізовану платформу для розвитку студентів, проте найкраще вона підходить для надання завдань і тестування. У системі Moodle існує редактор, який дозволяє створювати, окрім вищезгаданих форм, ще й лекції й опитування. Сформувавши, скажімо, лекцію можна не лише з текстових файлів, а й із відео й аудіо, що підійде для навчання у класі гітари. Натомість більш широкий функціонал потребує залучення спеціалістів із програмування та веб-дизайну, яких зазвичай немає в розпорядженні навчальних закладів.

Важливо також відзначити, що навчання майстерності гри на гітарі пов'язане з корегуванням постановки рук, контролем відсутності затиснення м'язів у низкою інших фізіологічних чинників: «на індивідуальних уроках зі спеціального інструмента треба забезпечити правильне положення рук, відсутність м'язових затискачів, раціональні рухи пальців правої руки, вироблення щільного і яскравого звучання, точне розташування пальців лівої руки на грифі, координацію в роботі пальців правої і лівої рук, сувору відповідність виконання нотному тексту музичних творів» [1, с. 177]. Не всі з названих чинників легко контролювати та виправляти через онлайн-заняття, адже в разі гри на музичному інструменті важливий тактильний контакт з інструментом і можливість викладача продемонструвати правильний варіант.

Нині впровадження закладами вищої освіти мистецького спрямування платформ, спеціалізованих для надання дистанційної освіти, та їх подальше використання дозволять спростити пошук навчально-методичного забезпечення, полегшити комунікацію між викладачами та студентами. Створення єдиної централізованої бази уможливіє усунення проблем із наданням освітніх послуг під час карантинних заходів.

Висновки. Розроблення системи дистанційного навчання – зараз надзвичайно важливе завдання. Розрізнені ресурси, що наявні в мережі Інтернет, як-от відео лекцій, майстер-класів на YouTube, спеціальні освітні портали, присвячені гітарному мистецтву, програмне забезпечення для набору нотного тексту, можливість відеозв'язку

в реальному часі між викладачем і студентом, можуть створити підґрунтя для формування фахівців у класі гітари. Необхідність здійснювати навчання в дистанційній формі сприяє зростанню кооперації та комунікації між представниками різних закладів освіти, обміну досвідом та створенню спільних проєктів. Проте унаочнюється потреба у створенні платформ на базі закладів вищої освіти, які б мали розширений функціонал, адаптувались під потреби, що виникають, тих чи інших спеціалістів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бережной Д. Методологический анализ индивидуально-групповой формы обучения в классе гитары. *Вестник Московского государственного университета культуры и искусств*. 2013. № 3 (53). С. 175–178.
2. Варламова А. Влияние информационных технологий на развитие гитарного искусства. *Актуальные проблемы гуманитарных и естественных наук*. 2013. № 11–2. С. 162–165.
3. Гриненко С. Значення майстер-класів для формування вітчизняних гітарних шкіл (на прикладі півдня України). *Сучасний культурний простір у мистецтвознавчому дискурсі* : збірник матеріалів Міжнародної дистанційної науково-практичної конференції, м. Київ, 14 листопада 2019 р. Київ : НАКККіМ, 2019. С. 72–75.
4. Живая история гитары. URL: <https://smotriuchis.ru/muzyka-i-iskusstvo/muzykalnye-instrumenty/zhivaya-istoriya-gitary?ref=ref0000710b5f3c5eac6a5c5139> (дата звернення: 28.08.2020).
5. Корпало К. Михайло Вігула – маестро гітари. *Молоді – молодим : Експериментальна всеукраїнська наукова конференція, у рамках міжнародного проєкту «Молоді композитори світу»*, м. Дрогобич, 3 березня 2020 р. URL: <https://uk.mihajlovihula.com/post/%D0%BC%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE-%D0%B2%D1%96%D0%B3%D1%83%D0%BB%D0%B0-%D0%BC%D0%B0%D0%B5%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE-%D0%B3%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8>.
6. Сологуб В. Особливості впровадження інклюзивної освіти в закладах вищої мистецької освіти України. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2019. Вип. 1–2. С. 78–84.
7. Coursera. URL: https://ru.coursera.org/search?query=guitar&utm_campaign=header-for-students&utm_content=corp-to-landing-for-students&utm_medium=coursera&utm_source=header-for-students-link (дата звернення: 28.08.2020).
8. Guitarmasterclass.net. Active community with over 3000 online guitar lessons. URL: <https://www.guitarmasterclass.net/> (дата звернення: 28.08.2020).